O93, f. 10vb; V630, f. 30ra; N442, f. 29vb; I83, f. 61rb; VD38, f. 55rb; SG670, p. 99a; P9629, f. 5v; Bcan4, f. 55v; E97, f. 31va; P102; BII13, f. 51va; S105, f. 39v

[a]CUIUS[b] SUPRA, UT VITENTUR DETRACTIONES[c] ET INIUSTAE[d] PULSATIONES.

Bcan4: XVI

P102; BII13: XVI Quid[e] gratia dei conferat Item de odio et dilectione

[H. 16] Alexander[f] episcopus omnibus <V630, f. 30rb> divino sacerdotio fungentibus pax et misericordia multiplicetur et sapientia atque bona voluntas in omnibus augeatur[g] et fructificetur[h] in domino. Gratia dei sumus, fratres carissimi, id, quod sumus. Idcirco nobis praevidendum[i] est et oppido[j] decertandum[k], ne in ea vacui inveniamur, sed eadem nobis cooperante gratia fructum[l] domino plurimum reportemus[m]. Quod aliter fieri non potest, nisi sapientiam[n] scrutando eiusque praecepta lectionibus et hymnis meditando atque eo <VD38, f. 55va> adminiculante[o] [p] implendo, orando, vigilando et

---

5 a *In P9629 sind einige Passagen des Briefes wegen Beschädigung der Handschrift nicht lesbar; diese sind im Text durch [...] gekennzeichnet* | b *Überschrift*] ITEM EPISTOLA SANCTI ALEXANDRI PAPAE AUCTORITATE PROPHETICA DETRACTIONES ET OBLOQUIA PROHIBENS *SG670;* Tertia epistola alexandri pape *P102; BII13; Überschrift am Rande* Incipit decretalis episcopi et papae alexandri ad universos divino sacerdotio fungentes episcopos ne in gratia dei vacui inveniantur et quod detrahere summa sit iniquitas et quod sapiens non sit qui nocet | c DETRACTATIONES *P9629* **6** d INIUSTE *korr. aus* IUSTE *N442; VD38* **8** e Qui *P102* **10** f lexander *S105* **13** g augeatur et *korr. aus* augeatur *P102* | h fructificet *V630* **15** i praeveniendum *VD38; P102; BII13; providendum SG670* | j *interlinear* valde *VD38* **16** k *am Rande* pugnandum *VD38* **17** l fructum] fructum in *SG670; S105* **18** m reportemus *korr. aus* portemus *O93* **19** n sapientia *O93; N442* **21** o *am Rande* auxiliante *VD38* | p amminiculante *korr. aus* ammiculante *VD38*

---

3. Alexander-Brief,10–13 Alexander…domino] sec. I Petr. I. 2. **14** Gratia…sumus[2]] I Cor. XV. 10.

Coll. Ans. ded. 1. VIII,30 (**14–37** Gratia…iniquitate); **2. X,34** (**40–47** Summa…docete); **3. X,35** (**93–111** Facile…gloriam)
Anselm v. Lucca 1. XI,37 (**40–43** Summa…dei)
Slg. in drei Büchern III,21,4 (**100-103** Crucifigunt ... patitur)
Gratian 1. C. VI, q. 1, c. 16 (**40–43** Summa…dei); **2. C. III, q. 1 c. 5** (**100-103** Crucifigunt ... patitur, *vgl. auch* 2. Alexander-Brief 12-77)

voluntatem eius, in quantum ipse largitus <SG670, p. 99b> fuerit, perficere <E97, f. 31vb> studeamus. Nec eandem[q] neglegendam gratiam nobis dominus dedit, sed fideliter[r] exercendam tribuit. Dilectio[s] enim[t] sine simulatione in nobis[u] esse et apparere[v] debet, quia omnis, qui odit fratrem suum, homicida[w] <I83, f. 61va> est. Qui vero diligit eum, in deo[x] manet[y] et deus in eo, unde et[z] apostolus ait: Nolite iudicare, fratres, in invicem, sed hoc iudicate magis, ne ponatis offendiculum[a] fratribus vel scandalum. Et dominus inquit: <N442, f. 30ra> Quod tibi non vis fieri, alteri ne[b] facias. Et alibi: In hoc cognoscent omnes, quia mei[c] estis[d] discipuli, si dilectionem habueritis ad invicem. Et Salomon[e] ait: Sacrificium <BII13, f. 51vb> salutare est attendere[f] mandatis et discedere[g] ab omni iniquitate.

Bcan4: XVII

P102; BII13: XVII Ut vitentur detractiones et iniustę pulsationes

[H. 17] Summa[h] enim iniquitas est fratres[i] detrahere et accusare. Unde scriptum est: Omnis, qui detrahit fratrem[j] suum, homicida est. Et omnis homicida non habet partem[k] aut hereditatem in regno dei. Et alibi: Cavete vos, fratres carissimi, ne participes[l] <SG670, p. 100> <S105, f. 40r> efficiamini, quod absit, malis

---

24 q eadem *O93; N442* **25** r fideliter exercendam *korr. aus* fideliter *P9629* | s Dilectio *korr. aus* Delectio *P9629* | t enim *fehlt VD38; P102; BII13* **26** u vobis *V630; korr. aus* nobis in nobis *I83* | v apparare *VD38* **27** w homicida *korr. aus* homida *P9629* **28** x deo *korr. aus* domino *S105* | y mamet *I83* **29** z et *fehlt SG670; S105* **31** a *am Rande* lesionem *VD38* **33** b non *Bcan4; S105* **34** c me *VD38* | d esti *I83* **35** e salamon *korr. aus samon P9629* **36** f *am Rande* implere mandata *VD38* | g discedere *korr. aus* discere *N442* **40** h *am Rande drei Punkte N442; am Rande* magna *VD38* | i fratribus *SG670; S105* **42** j fratrem suum] fratri *I83; Bcan4; fratri suo SG670; S105* **43** k parte *P9629* **44** l particeps *O93*

23–25 Nec…tribuit] I Timoth. IV. 14. **25–26** Dilectio…simulatione] Rom. XII. 9. **26–28** quia…est] 1 Ioann. III. 15. **32–33** Quod…facias] Tob. IV. 16. **33–35** In…invicem] Ioann. XIII. 35. **35–37** Sacrificium…iniquitate] sec. Ecclesiastic. XXXV. 5. **41–42** Omnis…est] Ben. I. 40. (I Ioann. III. 15). Cf. Clem. 40, Anacl. 14. **42–43** non…dei] Ephes. V. 5.

---

3. Alexander-Brief,40 enim] *fehlt* AL_1; DG_1 **42** fratrem…suum] fratri suo AL_1 **43** aut…hereditatem] *fehlt* AL_1; DG_1

eorum. Et non solum vos cavete a talibus, sed[m] et[n] alios cavere[o] ab eis et avertere docete. De his enim dominus[p] ait per prophetam Micheam: Vae, qui cogitatis[q] inutile et operamini malum[r]. Ecce ego cogito super familiam[s] istam <VD38, f. 55vb> malum in[t] cubilibus vestris. In luce matutina faciunt illud, quoniam contra deum est manus <I83, f. 61va> eorum. Et concupierunt agros et violenter tulerunt et domos rapuerunt et calumniabantur[u] virum et domum eius, virum et hereditatem eius. Idcirco haec dicit dominus: Ecce ego cogito[v] super familiam istam malum, unde non auferetis colla vestra et non ambulabitis superbi, quoniam tempus pessimum est. In die illa sumetur super vos parabola, et cantabitur canticum[w] cum[x] suavitate dicentium: Depopulatione[y] [z] vastati sumus, pars[a] populi mei commutata est. Quomodo recedet a me, cum revertatur, qui regiones vestras[b] dividat? <SG670, p. 100b> Propter <BII13, f. 52ra> hoc non erit tibi mittens funiculum sortis in[c] coetu domini. Ne loquamini loquentes: Non stillabit[d] super istos[e], non compraehendet[f] confusio. <V630, f. 30va> Dicit domus[g] Iacob: Numquid adbreviatus est spiritus domini, aut tales sunt cogitationes[h] eius? Nonne verba mea[i] bona sunt cum eo, qui recte graditur? Et econtrario populus <E97, f. 32ra> meus

---

46 m sed et *korr. aus* sed *O93* | n et] et ad *VD38* **47** o cavete *BII13* **48** p dominus ait] ait dominus *E97* **49** q cogitatis *korr. aus* cogitastis *V630;* cogitastis *P9629; E97* | r malum. Ecce ego cogito super familiam istam malum in cubilibus vestris] malum in cubilibus vestris. Ecce ego cogito super familiam istam malum *VD38* **50** s familiam *korr. aus filiam BII13* | t in cubilibus vestris *fehlt P102; BII13* **54** u calumpniabantur *korr. aus* calumpniantur *P102* **56** v adducam *VD38; P102; BII13* **60** w canticum cum *korr. aus* canticum *SG670* | x cum *fehlt S105* | y *am Rande* Depraedatione *VD38* | z Depopulatione *korr. aus* Depulatione *VD38* **61** a pras *P9629* **63** b nostras *O93; V630; I83; P9629; E97;* vestras *fehlt VD38; P102; BII13* **64** c *am Rande* in congregatione *VD38* **65** d fallabit *SG670* **66** e iustos *korr. aus* istos *P9629;* iustos *I83; VD38; Bcan4; P102; BII13;* nos *SG670; S105* | f compraehendet] comprehendet nos *SG670; S105* **67** g dominus *I83; VD38; Bcan4; P102; BII13* **68** h cogitationes eius *korr. aus* cogitationes *BII13* **69** i mea bona sunt *korr. aus* mea *P102*

48–73 Vae…bellum] Mich. II. 1-8.

in adversarium consurrexit, <Bcan4, f. 56r> desuper tunicam[j] [k] pallium sustulistis[l] eos, qui transiebant simpliciter, <I83, f. 62ra> convertistis[m] in bellum. Et econtra[n] de his, qui accusantur vel tribulantur, per Naum[o] prophetam confortans[p] eos sic loquitur dominus: <P9629, f. 6r> [Et confortans in die tribulationis <VD38, f. 56ra> et sciens sperantes in[q] se. Et in diluvio praeter]eun[te consummationem faciat[r] loci eius et[s] inimicos eius persequentur[t] tenebrae. Quid[u] cogitatis contra dominum? Consummationem ipse[v] faciet. Non consur]get duplex [tribulatio, quia sicut spinae se invicem <SG670, p. 101a> complectuntur[w], sic convivium eorum pariter potantium[x],] consumentur[y] quasi[z] stipula ariditate[a] plena. Ex[b] te [exibit cogitans[c] contra deum[d] <O93, f. 11ra> maliciam mente[e] pertractans[f] praev]aricationem. Haec dicit dominus: <N442, f. 30rb> Si[g] perfecti[h] fuerint et ita plures, sic quoque [attondentur[i] et pertransibit[j]. Afflixi te et non] affligam te[k] ultra.

Bcan4: XVIII

P102; BII13: XVIII[l] Quod facile sit hominem verbo fallere Item de malo et pravo ingenio et de cruciatu

---

72 j tonicam *O93; N442; VD38; BII13* | k tunicam] tunicam et *SG670* | l sustulistis] sustulistis et *korr. aus* sustulistis *V630;* sustulistis et *SG670; S105;* substulistis *korr. aus* subtulistis *Bcan4* **73** m convertisti *I83;* convertitis *VD38; convertistis korr. aus convertitis P102; BII13; convertistis korr. aus convertisti S105* **74** n contra *SG670; S105* **75** o naum prophetam *korr. aus* naum *P102* | p confortans eos sic loquitur dominus] loquitur sic dominus confortans eos *SG670;* sic loquitur dominus confortans eos *S105* **77** q in *fehlt SG670; S105* **79** r faciet *I83; SG670; Bcan4; E97; P102; BII13; S105* | s et] et in *VD38* | t persequentur] perse t quentur *SG670* **80** u Quid *korr. aus* Qui *E97* **81** v ipse] ipse non *korr. aus* ipse *SG670* **83** w complectuntur *korr. aus* completuntur *P102* **84** x *am Rande* bibentium *VD38* | y consumentur *korr. aus* consumetur *O93;* consumetur *I83; SG670; Bcan4; S105* | z quasi *korr. aus* qua *S105* | a *am Rande* siccitate *VD38* **85** b Ex te] Ecce *N442* | c cogitans *korr. aus* cogitans cogitans *SG670* | d dominum *SG670; S105* **86** e mente *korr. aus* mentem *I83* | f contractans *P102* **87** g Sine *korr. aus* Si *P9629* | h reperti *I83; SG670; Bcan4; S105* **88** i attendentur *V630* **89** j pertransibunt *VD38; E97; P102; BII13; interlinear* un *SG670* | k tē *S105* **91** l VIII *BII13*

73–89 Et… ultra] Nah. I. 7-12.

[H. 18] Facile est, fratres, verbo fallere[m] hominem, <BII13, f. 52rb> sed non deum. Sapiens[n] non est, qui [nocet, nec vir linguosus[o]] in malum[p] si[q] diriget[r] in terra[s]. Nihil vero mali vult, qui fidelis est. Malo enim et pravo ingenio fides aliena est. Ait autem <I83, f. 62rb> apostolus de infidelium ignorantia: Si enim cognovissent, numquam dominum gloriae crucifixissent[t]. Crucifigunt[u] enim dominum, qui eum in sacerdotibus suis persequuntur, quia crux a cruciatu dicitur. <S105, f. 40v> Magnum vero cruciatum sustinet, qui vim[v] patitur, sed tamen beati, qui persecutionem patiuntur <SG670, p. 101b> propter iustitiam. <VD38, f. 56rb> Ecce ait Iudas apostolus: Veniet dominus in milibus[w] [x] suis facere iudicium et perdere omnes impios et arguere omnem carnem de omnibus operibus[y] impietatis[z] eorum. Haec, fratres, valde timenda sunt et perpendenda[a], ne veniens unusquisque ad iudicium poenam cum impiis recipiat, sed cum iustis gloriam. Quod[b] pius dominus praestare dignetur, qui vivit et regnat per saecula cuncta[c].

Data Kal. Maii Heliano et Vetere vv. cc[d]. conss[e].

---

93 m *am Rande* decipere *VD38* **94** n *am Rande* N *I83; SG670* **95** o linguosus *korr. aus* lingosus *N442;* lingosus *Bcan4* | p malum si *korr. aus* malum *O93* | q se *V630; P9629; VD38; SG670; P102; BII13; S105;* si *fehlt E97* | r dirigetur *E97* **96** s terram *Bcan4* **100** t crucifixissent *korr. aus* crucifixisset *P102* | u *am Rande* Nota *I83* **103** v vim patitur] compatitur *V630; P9629* **106** w *am Rande* subauditur sanctis *VD38* | x nubibus *korr. aus* libus *P9629;* nubibus *SG670; S105* **108** y operibus impietatis] impietatibus *V630* | z impietatis *fehlt SG670* **109** a *am Rande* consideranda *VD38* **111** b Quid *VD38* **112** c cuncta] cuncta amen *BII13* **113** d claris *SG670* | e CONSS.] CONSS. DATA KL. MAI. ELIANO ET VETERE VV. CC. CONSS. *BII13*

93–94 Facile…deum] Xysti Pyth. s. 176. Cf. Zeph. 9, Ant. 8, Corn. 6, Melc. 5. **94–95** Sapiens…nocet] Xysti Pyth. s. 292. Cf. Corn. 6, Luc. 6, Melc. 5. **95–96** nec…terra] Ps. CXXXIX. 12. **96** Nihil…est] Xysti Pyth. s. 203. Cf. Calist. 3, Pont. 6, Corn. 6, Melc. 5. **96–97** Malo…est] Xysti Pyth. s. 160. **97–100** Ait…crucifixissent] c. 13. conc. II. Hisp. Cf. Fel. I. pp. 15. **103–105** beati…iustitiam] Matth.V. 10. **106–108** Veniet…eorum] Iud. 15. **111–112** Quod…cuncta] phrasis Augustini, cf. serm. 75. verb. evang. Matth. 22. no. 74. i. f. (5. app. p. 136). **113** Data…conss] Nota cons. desumt. ex c. 1. vit. Alex. in libr. pontif.

---

100 Crucifigunt…dominum] Dominum crucifigunt $3L_1$ **104** persecutionem] non $3L_1$

EXPLICIUNT[f] DECRETA ALEXANDRI PAPAE[g].
O93, f. 11ra; N442, f. 30rb; V630, f. 30va; I83, f. 62rb, VD38, f. 56rb; SG670, p. 101b; P9629, f. 6r; Bcan4, f. 56r; E97, f. 32ra; P102; BII13, f. 52rb; S105, f. 40v

---

114 f EXPLICIUNT DECRETA ALEXANDRI PAPAE *fehlt N442; SG670; P102; S105* | g PAPAE *fehlt V630*